

MIĘDZYNARODOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI W OCENIE KONDYCJI FINANSOWEJ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS IN ASSESSING THE FINANCIAL CONDITION OF BUSINESS ENTITIES

Autor: **MAGDALENA DARNOWSKA**

Koordynator naukowy: **ANNA KOPYTOWSKA**

e-mail: akopytowska@ansb.pl

Akademia Nauk Stosowanych Stefana Batorego, Polska

Abstract: *The article describes the impact of International Accounting Standards on the assessment of the financial condition of business entities. In Poland, the provisions of the Accounting Act are mandatory. In the absence of regulations in the Act, the company should be guided by national accounting standards, and only then by International Accounting Standards. However, all companies listed on the stock exchanges of the Member States of the European Union, and thus also on the Warsaw Stock Exchange, must prepare consolidated financial statements in accordance with IFRS. The Polish Accounting Act also imposed this requirement on all banks. For this reason, IAS have a very large impact on the assessment of the financial condition of these entities.*

Keywords: *international accounting standards, business entities, assessment of the financial.*

JEL: M40, M41

Wstęp

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) lub też Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) to standardy rachunkowości przyjęte na gruncie międzynarodowym i stanowiące podstawę zrozumienia zasad i metod rachunkowości stosowanych na świecie. Mają bardzo duży wpływ na ocenę kondycji finansowej podmiotów gospodarczych. Istnieje wiele metod oceny i pomiaru kondycji finansowej przedsiębiorstw. Aby można było dokonać oceny, należy przygotować pisma zawierające istotne informacje. W zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego może chodzić o dokumenty założycielskie, bilans, rachunek zysków i strat czy KPiR.

Warto jednak pamiętać, że taki zestaw informacji może się okazać niepełny – wiele przedsiębiorstw amortyzuje przecież sprzęty, rozlicza koszty oraz tworzy rezerwy, przez co początkowo ich kondycja finansowa może wyglądać na gorszą, niż jest w rzeczywistości. Pełny obraz sytuacji da nam rachunek przepływów pieniężnych, który m. in. reguluje Międzynarodowy Standard Rachunkowości.

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej precyzują między innymi takie kwestie jak sposoby prezentowania danych finansowych oraz sprawozdań dotyczących przepływu kapitału. Dokładnie opisane są dozwolone metody wyceniania aktywów oraz pasywów, oraz to, jak powinno się przedstawiać majątek trwały naszej firmy. Z MSSF wiemy jakie konkretnie informacje powinny się znaleźć w sprawozdaniach finansowych. Korzystając z MSSF mamy możliwość poznania, jakie cechy powinny spełniać nasze sprawozdania. Musimy zadbać, aby opracowany dokument był nie tylko zrozumiały, ale również wiarygodny. Oprócz tego powinien cechować się trafnością,

porównywalnością, istotnością oraz przydatnością. Dzięki temu dowiemy się między innymi, które elementy działalności generują najwięcej środków, a które je pochłaniają. Poznamy także zdolność przedsiębiorstwa do finansowania działań podstawowych, a także odkryjemy, ile środków pieniężnych firma wydała na rozwój i nowe inwestycje oraz z jakich źródeł finansowania korzystała w tych procesach.

Rozwój międzynarodowego rynku kapitałowego i integracji zwłaszcza w ramach organizacji Unii Europejskiej i OECD stworzyły podstawy do wolnego przepływu kapitału i inwestycji bezpośrednich. Wraz z tym rozwojem pojawiła się potrzeba ujednoczenia sprawozdawczości finansowej jako narzędzia umożliwiającego dokonywania niezbędnych analiz i porównań w celu podjęcia decyzji finansowych.

Mimo wieloletnich prób ujednoczania zasad, te zasady rachunkowości stosowane w różnych krajach cechują się nadal dużą rozbieżnością. Dlatego też sprawozdań finansowych i zawartych w nich wniosków nie da się porównać, mimo że opisują te same operacje gospodarcze.

Organizacją, która została odpowiedzialna za opracowanie zunifikowanych zasad rachunkowości jest Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (KMSR) czyli International Accounting Standards Committee (IASC). KMSR jest niezależną prywatną organizacją, która w 1973 r. postawiła sobie za cel ujednoczenie zasad rachunkowości stosowanych przez przedsiębiorstwa i inne organizacje.

Zgodnie z Konstytucją KMSR celem tej organizacji jest²²:

- formułowanie i publikowanie - w interesie publicznym - standardów rachunkowości, które powinny być przestrzegane przy prezentacji sprawozdań finansowych, jak też promowanie standardów w celu ich przestrzegania i zaakceptowania na całym świecie
- działalność zmierzająca do poprawy i ujednoczenia regulacji i standardów rachunkowości oraz procedur prezentacji sprawozdań finansowych

Zakres obowiązywania MSR jest różny w różnych krajach. Są takie kraje, które przyjęły MSR jako krajowy standard rachunkowości. W Polsce jednak obowiązujące są przepisy Ustawy o Rachunkowości. Natomiast, jeśli jest brak uregulowań ustawie podmiot gospodarczy powinien kierować się krajowymi standardami rachunkowości, a dopiero w następnej kolejności Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości.

Należy jednak wspomnieć, że od 1 stycznia 2015 roku wszystkie spółki notowane na giełdach państw członkowskich Unii Europejskiej, a więc także na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie muszą sporządzać skonsolidowane sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF. Polska Ustawa o Rachunkowości wymóg ten nałożyła także na wszystkie banki.

Różnice te sprowadzają się do odmiennych zasad²³:

- ujawniania przychodów i kosztów w księgach rachunkowych,
- pomiaru przychodów i kosztów w odniesieniu do poszczególnych okresów sprawozdawczych,
- wyceny aktywów i pasywów na dzień bilansowych, oraz rozbieżności w zakresie i rodzaju wymaganych informacji dodatkowych

²² [Międzynarodowe standardy rachunkowości – Encyklopedia Zarządzania \(mfiles.pl\)](#) (dostęp z dnia 21.03.2023 r.)

²³ Nowak A. W. (red.) (2012), *Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej dla Małych i Średnich Jednostek*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa

Cechy jakościowe sprawozdań, jakimi sporządzający powinni się kierować przy opracowywaniu sprawozdania finansowego to²⁴:

- zrozumiałość
- trafność
- wiarygodność
- przydatność
- porównywalność
- istotność

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości określają m.in.:

- sposób prezentacji danych finansowych,
- metody wyceny poszczególnych składników aktywów i pasywów,
- zakres informacji, jaki należy ujawnić w sprawozdaniu finansowym,
- sposób prezentacji sprawozdania z przepływów środków pieniężnych,
- metody prezentacji majątku trwałego.

Elementami sprawozdania finansowego są:

- bilans,
- rachunek zysków i strat,
- informacja dodatkowa czyli wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia.

Dla jednostek, które podlegają obowiązkowi corocznego badania, dodatkowo:

- zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym
- rachunek przepływów pieniężnych

Według Ustawy o rachunkowości istnieje dość szeroka dobrowolność stosowania MSR, jednak nie należy zapominać, iż decyzję w tym zakresie podejmuje jedynie podmiot zatwierdzający sprawozdanie finansowe.

Warunki, w których sprawozdanie finansowe, może być sporządzone na podstawie MSR²⁵:

1. Podmiot sporządzający sprawozdanie jest emitentem papierów wartościowych na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego, który obejmuje Państwa członkowskie UE, a także Norwegię, Islandię oraz Liechtenstein (np. jest notowany na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych).
2. Sprawozdanie finansowe wg MSR może również przygotować podmiot, który jest emitentem papierów wartościowych i stara się o dopuszczenie swych papierów do obrotu na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego (został rozpoczęty proces, tj. złożenie należytych dokumentów do Komisji Nadzoru Finansowego).
3. Emitent papierów wartościowych ma możliwość przygotowania sprawozdania finansowego na podstawie MSR, również w przypadku, gdy ma zamiar starać się o dopuszczenie jego papierów wartościowych do obrotu na jednym z rynków Europejskiego Obszaru Gospodarczego (zamiar takie jest zwykle wykazywany na podstawie uchwały WZA, która wyznacza rynek, na którym planuje się obrót, a także przypuszczalną datę jego rozpoczęcia)

²⁴ Hołda A. (2013), *MSSF/MSR w Polskiej Praktyce Gospodarczej*, Wyd. C. H. Beck, Warszawa

²⁵ [Międzynarodowe standardy rachunkowości – Encyklopedia Zarządzania \(mfiles.pl\)](https://mfiles.pl) (dostęp z dnia 21.03.2023 r.)

4. Sprawozdanie finansowe może być także przygotowywane przez podmiot, który znajduje się w składzie grupy kapitałowej, w której organ dominujący (np. właściciel z większością udziałów) sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe na podstawie MSR.
5. Możliwość przygotowywania sprawozdania finansowego według MSR ma również podmiot – oddział firmy zagranicznej, która sporządza sprawozdanie na podstawie MSR.

Należy jednak zaznaczyć, iż posługiwanie się Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości w powyższych przypadkach jest dobrowolne, tzn., że dana firma nie jest zobowiązana do przygotowania należytych sprawozdań finansowych według ustawy o rachunkowości. Jednak nie znaczy to, iż ustawa ta nie będzie w ogóle brana pod uwagę. Powinna być ona stosowana w zagadnieniach, które nie zostały określone przez MSR.

Godne uwagi powinno być także to, że teoretycznie każdy podmiot może sporządzać sprawozdania finansowe zgodnie z MSR, jednak będą one uzupełniającymi, nadprogramowymi zaraz obok sprawozdań przygotowywanych obowiązkowo zgodnie z przepisami w ustawie o rachunkowości.

Przepisy Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) określają, w jaki sposób spółki powinny rejestrować i prezentować swoje dane finansowe. Przykładami MSR są²⁶:

1. Rachunkowość wyników - MSR wymaga od przedsiębiorstw rejestrowania i prezentowania wyniku finansowego w okresie, w którym działalność prowadzi do zysku lub straty.
2. Przepisy dotyczące aktywów i zobowiązań - MSR określa, w jaki sposób firmy powinny ujawniać i prezentować aktywa, zobowiązania, pozostałe długi i zyski z nieruchomości.
3. Przepisy dotyczące sprawozdawczości - MSR wymaga od podmiotów gospodarczych prezentowania informacji finansowych w sposób czytelny, aktualny i wiarygodny.
4. Przepisy dotyczące uznawania i wyceny aktywów i zobowiązań - MSR określa, w jaki sposób firmy powinny uznawać i wyceniać aktywa i zobowiązania.
5. Przepisy dotyczące wyceny różnic kursowych - MSR wymaga od przedsiębiorstw wyceny różnic kursowych w celu precyzyjnego odzwierciedlenia wszelkich zmian w ich pozycji finansowej.
6. Przepisy dotyczące zdarzeń nadzwyczajnych - MSR określa, jak podmioty gospodarcze powinny prezentować wyniki finansowe w przypadku wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych, takich jak pożary lub powodzie.
7. Przepisy dotyczące inwestycji - MSR wymaga od przedsiębiorstw klasyfikowania inwestycji w aktywa trwałe oraz rejestrowania i prezentowania wyników inwestycyjnych.

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) lub Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) są zasadami uznanymi na gruncie międzynarodowym i stanowią fundament dla zrozumienia zasad i metod rachunkowości stosowanych na całym świecie. Oto niektóre z ich zalet²⁷:

- Ułatwiają porównywanie sprawozdań finansowych firm o różnych systemach rachunkowości. MSR/MSSF dostarcza wspólnych definicji, formuł i procedur rachunkowości, które są stosowane przez wszystkie podmioty gospodarcze w wielu krajach.

²⁶ [Międzynarodowe standardy rachunkowości – Encyklopedia Zarządzania \(mfiles.pl\)](#) (dostęp z dnia 21.03.2023 r.)

²⁷ Andre Helin, *Sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości, Warszawa, 2000

- Umożliwiają inwestorom i dostawcom kapitału lepsze zrozumienie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa. MSR/MSSF zapewniają jednolite i wiarygodne informacje finansowe, które inwestorzy i dostawcy kapitału mogą wykorzystać do porównywania sytuacji finansowej różnych przedsiębiorstw.
- Zapewniają lepszą ochronę interesów obecnych i przyszłych udziałowców. MSR/MSSF zapewniają, że wszystkie sprawozdania finansowe są przygotowywane zgodnie z obowiązującymi wymogami i wytycznymi.
- Zapewniają jawność i przejrzystość. MSR/MSSF zapewniają, że informacje finansowe są rzetelne, jasne i przystępne, co pozwala na łatwiejszy dostęp do informacji finansowych dla inwestorów, dostawców kapitału, doradców i innych zainteresowanych stron.

Poniżej przedstawiono ograniczenia i słabe strony Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR)²⁸:

- Nie ma jednolitego podejścia do wyceny i wyceny aktywów. MSR nie oferują wytycznych dotyczących wyceny i wyceny aktywów, a zamiast tego zostawiają to decyzji księgowego.
- MSR nie przewidują uwzględnienia powiązań między transakcjami. Nie ma określonego sposobu wyjaśniania powiązań między transakcjami i ich wpływu na raportowanie finansowe.
- MSR nie wyjaśniają zasad dotyczących raportowania zdarzeń nieregularnych lub jednorazowych. Standardy nie określają, jak takie zdarzenia mają być ujmowane i raportowane w raportach finansowych.
- MSR nie wprowadzają zasad dotyczących wykorzystania technologii w działalności księgowej. Nie ma żadnych wytycznych dotyczących wykorzystania technologii w księgowości, co może sprawić, że rachunkowość będzie bardziej czasochłonna i bardziej podatna na błędy.

Oprócz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) i Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), istnieje wiele innych podejść lub metod stosowanych w rachunkowości międzynarodowej²⁹.

- Międzynarodowy Kodeks Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC) - Międzynarodowy Kodeks Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC) jest opracowywany przez Międzynarodową Radę Standardów Rachunkowych (IASB) i jest używany do rozwiązywania problemów związanych z rachunkowością międzynarodową.
- Międzynarodowa Sprawozdawczość Finansowa (ISF) - Międzynarodowa Sprawozdawczość Finansowa (ISF) jest stosowana do prezentacji danych finansowych w sposób jednolity, w celu lepszego porównania między różnymi podmiotami gospodarczymi.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (IASB) - Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (IASB) są zbiorem zasad i zalecanych praktyk w zakresie rachunkowości międzynarodowej. Są one stosowane do określania, jak prezentować wyniki finansowe podmiotów gospodarczych i pomagają w porównywaniu ich wyników finansowych.

²⁸ Irena Olchowicz, Agnieszka Tłaczała, *Sprawozdawczość finansowa*, Difin, Warszawa, 2002

²⁹ Frenzel M., Ignatowski R., Kabalski P., Krzyżanowska K. (2015), *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej a ustawa o rachunkowości*, Wyd. Rachunkowość sp. z o. o., Warszawa

Zakończenie

Przejście podmiotów gospodarczych z przepisów ustawy o rachunkowości (UoR) na MSR/MSSF powinno zostać starannie zaplanowane. To ważne, ponieważ warto, aby dane, które zostaną wprowadzone do ksiąg rachunkowych i zawarte w pierwszym sprawozdaniu finansowym, nie wymagały późniejszej korekty. Mimo to, coraz więcej firm decyduje się na wdrażanie standardów MSSF/MSR. Do niedawna większość polskich przedsiębiorców ograniczała się do schematów księgowości wyszczególnionych w ustawie o rachunkowości. Jednak w miarę zwiększania swoich działań na rynkach zagranicznych, stosowanie uniwersalnych standardów sprawozdawczości finansowej przez podmioty gospodarcze stało się coraz powszechniejsze.

Bibliografia

Źródła książkowe

1. Frenzel M., Ignatowski R., Kabalski P., Krzyżanowska K. (2015), *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej a ustawa o rachunkowości*, Wyd. Rachunkowość sp. z o. o., Warszawa
2. Andre Helin, *Sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości, Warszawa, 2000
3. Hołda A. (2013), *MSSF/MSR w Polskiej Praktyce Gospodarczej*, Wyd. C. H. Beck, Warszawa
4. Nowak A. W. (red.) (2012), *Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej dla Małych i Średnich Jednostek*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa
5. Irena Olchowicz, Agnieszka Tłaczała, *Sprawozdawczość finansowa*, Difin, Warszawa, 2002.

Artykuły w czasopismach

6. Bauer K. (2014), *Wycena bilansowa nieruchomości w przedsiębiorstwach zagrożonych upadłością*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, nr 803
7. Czerny J. (2011), *Kształtowanie Wartości Przedsiębiorstwa w Wypadku Fuzji lub Przejęcia*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, nr 668
8. Wierzbńska Z. (2014), *Wycena Aktywów i Pasywów a Oczekiwania Informacyjne Użytkowników Sprawozdań Finansowych*, *Studia Oeconomica Posnaniensia*, Vol. 2, nr.4

Akty normatywne

9. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. 2016 poz. 1047)
10. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie (Dz. U. 2004 Nr 213 poz. 2155)

Źródła internetowe

11. [Międzynarodowe standardy rachunkowości – Encyklopedia Zarządzania \(mfiles.pl\)](#)